

TERCERA PARTE,

QUE COMPRENDE LO QUE PASÓ DESDE LA SEGUNDA PASCUA CELEBRADA POR JESUCRISTO DESPUES DE SU BAUTISMO, HASTA LA TERCERA.

CAPITULO PRIMERO.

Curacion del paralítico de la piscina, y discurso de Jesus sobre su divinidad.

S. Juan, V. 1. y siguientes.

XL.
Languidus
piscinae sa-
natus: et ser-
mo Christi
de sua divi-
nitate.

1. Post haec erat dies festus Judaeorum, et ascendit Jesus Jerosolymam.
2. Est autem Jerosolymis probatica piscina, quae cognominatur herbrae Bethsaida, quinque porticus habens.
3. In his jacebat multitudo magna languentium, caecorum, claudorum, aridorum, expectantium, aquae motum.
4. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam, et movebatur aqua: et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquae, sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate.
5. Erat autem quidam homo tibi, triginta et octo annos habens in infirmitate sua.
6. Hunc cum vidisset Jesus jacentem, et cognovisset quia jam multum tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri?
7. Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua, mittat in piscinam: dum venio enim ego, alius ante me descendit.
8. Dicit ei Jesus: Surge, tolle grabatum tuum, et ambula.
9. Et statim sanus factus est homo ille: et sustulit grabatum suum, et ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo.
10. Dicebant ergo Judaei illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum.
11. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, et ambula.
12. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo qui dixit tibi, Tolle grabatum tuum, et ambula?
13. Is autem qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset: Jesus enim declinavit a turba constituta in loco.
14. Postea invenit eum Jesus in templo, et dixit illi: Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.
15. Abiit ille homo, et nuntiavit Judaeis, quia Jesus esset, qui fecit eum sanum.
16. Propterea persequiebantur Judaei Jesum, quia haec faciebat in sabbato.
17. Jesus autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur, et ego operor.
18. Propterea ergo magis quaerebant eum Judaei interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum, aequalem se faciens Deo. Respondit itaque Jesus, et dixit eis:

S. Juan V:

3ª Partid.
Cap. I.

19. Amen, amen dico vobis: Non potest Filius a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: quaecumque enim ille fecerit, haec et Filius similiter facit.
20. Pater enim diligit Filium, et omnia demonstrat ei, quae ipse facit: et majora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini.
21. Sicut enim Pater suscitavit mortuos, et vivificavit, sic et Filius, quos vult, vivificat.
22. Neque enim Pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio:
23. Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem: qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum.
24. Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, et credit ei qui misit me, habet vitam aeternam, et in judicium non venit, sed transit a morte in vitam.
25. Amen, amen dico vobis, quia venit hora, et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, et qui audierint, vivent.
26. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in semetipso.
27. Et potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est.
28. Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei.
29. Et procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii.
30. Non possum ego a meipso facere quidquam: sicut audio, iudico, et judicium meum justum est: quia non quaero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.
31. Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum.
32. Alius est qui testimonium perhibet de me: et scio quia verum est testimonium quod perhibet de me.
33. Vos misistis ad Joannem, et testimonium perhibuit veritati.
34. Ego autem non ab homine testimonium accipio: sed haec dico, ut vos salvi sitis.
35. Ille erat lucerna ardens et lucens: vos autem voluistis ad horam exultare in luce ejus.
36. Ego autem habeo testimonium majus Joanne: opera enim quae dedit mihi Pater, ut perficiam ea, ipsa opera quae ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.
37. Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me: neque vocem ejus unquam audistis, neque speciem ejus vidistis.
38. Et verbum ejus non habetis in vobis manens, quia quem misit ille, huic vos non creditis.
39. Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere: et illae sunt, quae testimonium perhibent de me.
40. Et non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.
41. Claritatem ab hominibus non accipio.
42. Sed cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis.
43. Ego veni in nomine Patris mei, et non accipitis me: si alius venisset in nomine suo, illum accipitis.
44. Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quae a solo Deo est, non quaeritis?
45. Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrem: est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis.

- 46. Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi: de me enim ille scripsit.
- 47. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis creditis? *Continúa en el cap. XXVI.*

CAPITULO II.

Espigas cortadas y estragadas por los discipulos de Jesus en el dia sabbato.

XIII. Spicarum confectio in sabbate.

S. Mateo, XII. 1.-8.

- 1. In illo tempore, abili Jesus per sata sabbato: discipuli autem ejus esurientes coeperunt vellere spicas, et manducare.
- 2. Pharisaei autem videntes, dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbatis.
- 3. At ille dixit: Non legistis quid fecerit David, quando esurivit, et qui cum eo erant?
- 4. Quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus?
- 5. Aut non legistis in lege, quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant, et sine crimine sunt?
- 6. Dico autem vobis, quia templo major est hic.
- 7. Si autem sciretis quid est: Misericordiam agere, et non sacrificium, numquam condemnassetis innocentes.
- 8. Dominus enim est Filius hominis, etiam sabbati (2).

S. Marcos, II. 23 y siguientes.

- 23. Et factum est iterum cum Dominus sabbatis ambularet per sata, et discipuli ejus coeperunt progredi, et vellere spicas.
- 24. Pharisaei autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt sabbatis quod non licet?
- 25. Et ait illis: Numquam legistis quid fecerit David, quando necessitatem habuit, et esurivit ipse et qui cum eo erant.
- 26. Quomodo introivit in domum Dei, sub Abiathar principe sacerdotum, et panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare, nisi sacerdotibus, et dedit eis qui cum eo erant?
- 27. Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum.
- 28. Itaque Dominus est Filius hominis, etiam sabbati.

S. Lucas, VI. 1.-5.

- 1. Factum est autem in sabbato secundo primo (1), cum transiret per sata, vellebant discipuli ejus spicas, et manducabant confrictas manibus.
- 2. Quidam autem pharisaeorum dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis?
- 3. Et respondens Jesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit David, cum esurisset ipse, et qui cum illo erant?
- 4. Quomodo intravit in domum Dei, sub Abiathar principe sacerdotum, et panes propositionis sumpsit, et manducavit, et dedit his qui cum ipso erant: quos non licebat manducare, nisi tantum sacerdotibus?
- 5. Et dicebat illis: Quia Dominus est Filius hominis, etiam sabbati.

(1) Ha habido muchas opiniones sobre el sabbato segundo primero de que habla S. Lucas; todo lo que sobre el se puede decir, está reducido á puras conjeturas. Véase la nota sobre este lugar en la Armouia.
 (2) El paralelo y enlace de los textos de S. Marcos y S. Lucas nos precisan á traer á este lugar el del cap. XII de S. Mateo, que por la misma razon se ha llará continuado en el cap. siguiente.

CAPITULO III.

Mano seca curada por Jesus en sabbato. Humanidad del Mesias.

S. Mateo, XII. 9.-21.

- 9. Et cum inde transisset, venit in synagogam eorum.
- 10. Et ecce homo manum habens aridam, et interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis curare? ut accusarent eum.
- 11. Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam, et si ceciderit hanc sabbatis in foveam, nonne tenebit et levabit eam?
- 12. Quanto magis melior est homo ovis? Itaque licet sabbatis benefacere.
- 13. Tunc ait homini: Extende manum tuam: et extendit, et restituta est sanitati sicut altera.
- 14. Exeuntes autem pharisaei, consilium faciebant adversus eum, quomodo perderent eum.
- 15. Jesus autem sciens recessit inde, et secutus eum multi, et curavit eos omnes.
- 16. Et praecepit eis ne manifestam eum facerent.
- 17. Ut adimpleretur quod dictum est per isaïam prophetam dicentem: Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit animae meae: ponam spiritum meum super eum, et iudicium gentibus nuntiabit.

S. Marcos, III. 1.-12.

- 1. Et introivit iterum in synagogam, et erat ibi homo habens manum aridam.
- 2. Et observabant eum, si sabbatis curaret, ut accusarent illum.
- 3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.
- 4. Et dicit eis: Licet sabbati benefacere, an male? animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.
- 5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super caecitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam: et restituta est manus illi.
- 6. Exeuntes autem pharisaei, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo perderent eum.
- 7. Jesus autem cum discipulis suis recessit ad mare, et multa turba a Galilaea et Judaea secuta est eum,
- 8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumaea et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudo multo, audientes quae faciebat, venerunt ad eum.
- 9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.
- 10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangerent, quotquot habebant plagas.
- 11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procidebant ei, et clamabant dicentes:
- 12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

S. Lucas, VI. 6.-11.

- 6. Factum est autem et in alio sabbato, ut intraret in synagogam, et doceret: et erat ibi homo, et manus ejus dextra erat arida.
- 7. Observabant autem scribae et pharisaei, si in sabbato curaret, ut invenirent unde accusaret eum.
- 8. Ipse vero sciebat cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et sta in medium: et surgens stetit.
- 9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefacere an male, animam salvam facere, an perdere?
- 10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam: et extendit, et restituta est manus ejus.
- 11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

XLI. Manus arida sabbato sanata. Christi mansuetudo.

Continúa en el cap. siguiente.

19. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus.
20. Arundinem quassatam non confringet, et linum fumigans non extinguet, donec eiciat ad victoriam iudicium.
21. Et in nomine ejus domus sperabunt.
Continúa en el cap. XIV.

CAPITULO IV.

Eleccion de los doce Apóstoles.

S. Marcos, III. 13.-19.

S. Lucas, VI. 12.-16.

XLIII.
Duodecim
apostolorum
electio.

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.
14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos praedicare.
15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et eiciendi daemonia.
16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1):
17. Et Jacobum Zebedaei, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est filii tonitru):
18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomaeum, et Matthaeum, et Thomam, et Jacobum Alphaei et Thaddaeum, et Simonem Cananaeum,
19. Et Judam Iscariotem, qui tradidit illum (2).
Continúa en el capítulo XIV.

12. **FACTUM** est autem in illis diebus, exiit in montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei.
13. Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, et elegit duodecim ex ipsis, (quos et apostolos nominavit).
14. Simonem, quem cognominavit Petrum, et Andream fratrem ejus, Jacobum et Joannem, Philippum et Bartholomaeum,
15. Matthaeum et Thomam, Jacobum Alphaei, et Simonem, qui vocatur Zelotes,
16. Et Judam Jacobi, et Judam Iscariotem, qui fuit proditor (2).

Continúa en el capítulo siguiente.

(1) Es evidente que este verso es un paréntesis que supone ántes estas dos palabras que se hallan en algunos ejemplares griegos: *Primum Simonem (et imposuit Simoni nomen Petrus)*; et *Jacobum Zebedaei &c.* Facilmente se entienden estas, *eligit ergo*, ó el verbo *vocavit* que se expresa en el V. 13.
(2) Los textos de S. Marcos y S. Lucas colocan en este lugar la eleccion de los doce Apóstoles, referida despues por S. Mateo, cuya relacion está enlazada, de modo que no permite se ponga aqui este fragmento.

CAPITULO V.

Primera parte del sermón de Jesus en el monte.

S. Mateo, V. 1. y siguientes.

S. Lucas, VI. 17.-36.

1. **VIDENS** autem Jesus turbas, ascendit in montem, et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli ejus.
2. Et aperiens os suum, docebat eos, dicens (1):
3. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum caelorum.
4. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.
5. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.
6. Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam: quoniam ipsi saturabuntur.
7. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.
8. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.
9. Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.
10. Beati qui persecutionem patientur propter justitiam: quoniam ipsorum est regnum caelorum.
11. Beati estis cum maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos mentientes, propter me.
12. Gaudete, et exultate: quoniam merces vestra copiosa est in caelis: sic enim persecuti sunt prophetae qui fuerunt ante vos.
13. Vos estis sal terrae: quod si sal evanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculetur ab hominibus.
14. Vos estis lux mundi: non potest civitas abscondi supra montem posita.
17. Et descendens cum illis, stetit in loco campestris, et turba discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis ab omni Judaea, et Jerusalem, et maritima, et Tyri, et Sidonis,
18. Qui venerant ut audirent eum, et sanarentur a languoribus suis: et qui vexabantur a spiritibus immundis, curabantur.
19. Et omnis turba quaerebat cum tangere: quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes.
20. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos, dicebat (1): Beati pauperes: quia vestrum est regnum Dei.
21. Beati qui nunc esuritis: quia saturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis.
22. Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et reprobraverint, et ejecerint nomen vestrum tanquam malum propter Filium hominis.
23. Gaudete in illa die, et exultate: ecce enim merces vestra multa est in caelo: secundum haec enim faciebant prophetis patres eorum.
24. Verumtamen vae vobis divitibus: quia habetis consolationem vestram.
25. Vae vobis, qui saturati estis: quia esurietis. Vae vobis, qui ridetis nunc: quia lugebitis et flebitis.
26. Vae cum benedixerint vobis homines: secundum haec enim faciebant pseudoprophetae patres eorum.
Continúa al fin de este capítulo.

XLIV.
Sermo
Christi in
monte, pars
prima.

(1) El discurso que pone aqui S. Lucas es sin duda el sermón del monte, que con una extension refiere S. Mateo. Es cierto que S. Lucas dice que Jesus descendió, y S. Mateo que subió; pero esto proviene de que el segundo recuerda lo que el primero refiere en el V. 12. De que en el discurso de S. Mateo se hallen palabras que trae S. Lucas en otras partes, no se debe inferir que alguno de los dos evangelistas, ó tal vez los copistas las traspusiesen; pues Jesus pudo haber dicho una misma cosa en dos distintas ocasiones; como se prueba con el texto de S. Mateo, en que esta frase, *Si oculus tuus scandalizat te &c.* se repite en los V. 20. y 26. del cap. V. y 8. y 9. del XVIII.

15. Neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.
16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.
17. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas: non veni solvere, sed adimplere.
18. Amen quippe dico vobis, donec transeat caelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit a lege donec omnia fiant.
19. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum: qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno caelorum.
20. Dico enim vobis, quia nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum et pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum.
21. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio.
22. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo, Raca, reus erit concilio: qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehennae ignis.
23. Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te,
24. Relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo: et tunc veniens offeres munus tuum.
25. Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo: ne forte tradat te adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris.
26. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrante (1).
27. Audistis quia dictum est antiquis: Non moechaberis.
28. Ego autem dico vobis: Quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo.
29. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.
30. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam, et projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum eat in gehennam.
31. Dictum est autem: Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii.
32. Ego autem dico vobis: Quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moechari: et qui dimissam duxerit, adulterat.
33. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non perjurabis: reddes autem Domino iuramenta tua.
34. Ego autem dico vobis, non jurare omnino, neque per caelum, quia thronus Dei est:
35. Neque per terram, quia scabellum est pedum ejus: neque per Jerusalem, quia civitas est magni Regis.
36. Neque per caput tuum juraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum.

(1) Mr. Arnoldo pone aquí una proposicion semejante, que se cauentra en el texto de S. Lucas cap. xii. v. 58. y 59. y puede ser del número de las que se repiten dos veces.

37. Sit autem sermo vester, Est, est: Non, non: quod autem his abundantius est, a malo est.
38. Audistis quia dictum est: Oculum pro oculo, et dentem pro dente.
39. Ego autem dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebere illi et alteram.
40. Et ei qui vult tecum iudicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium.
41. Et quicumque te anguaverit mille passus, vade cum illo et alia duo.
42. Qui petit a te, da ei: et volenti mutuari a te, ne avertaris.
43. Audistis quia dictum est: Dilige proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum.
44. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persecutoribus et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri auster tibi vestimentum, etiam tunicam non prohibere.
45. Ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri auster tibi vestimentum, etiam tunicam non prohibere.
46. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt?
47. Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne et ethnici hoc faciunt?
48. Estote ergo vos perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est.
49. Sed vobis dico, qui audistis: Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos, et orate pro calumniantibus vos, et orate pro calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri auster tibi vestimentum, etiam tunicam non prohibere.
50. Omni autem petenti te, tribue: et qui auferit quae tua sunt, ne repetas.
51. Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similitros tantum, quid amplius facitis? nonne et ethnici hoc faciunt?
52. Et si diligitis eos qui vos diligunt, quae vobis est gratia? nam et peccatores diligentes se diligunt.
53. Et si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quae vobis est gratia, siquidem et peccatores hoc faciunt?
54. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere, quae gratia est vobis? nam et peccatores peccatoribus fenerantur, ut recipiant aequalia.
55. Verumtamen diligite inimicos vestros: benefacite, et mutuum date, nihil inde sperantes: et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos.
56. Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester misericors est.

Continúa en el capítulo siguiente.

Continúa en el capítulo VII.

CAPITULO VI.

Segunda parte del sermón de Jesús en el monte.

S. Mateo, VI, 1. y siguientes.

1. ATTENDITE ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in caelis est.

Sermónis Christi in monte, pars secunda.

2. Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocritae faciunt in synagogis et in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

3. Te autem faciente eleemosynam, pasciat sinistra tua quid faciat dextera tua.

4. Ut sit eleemosyna tua in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (1).

5. Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae, qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

6. Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito: et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (1).

7. Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici: putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.

8. Nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis eum.

9. Sic ergo vos orabitis: Pater noster, qui es in caelis: sanctificetur nomen tuum:

10. Adveniat regnum tuum: fiat voluntas tua, sicut in caelo et in terra:

11. Panem nostrum super substantialem (2) da nobis hodie:

12. Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris:

13. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Amen.

14. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester caelestis delicta vestra.

15. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.

16. Cum autem jejunatis, nolite fieri sicut hypocritae tristes: ex-terminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam.

17. Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava:

18. Ne videaris hominibus jejunans, sed Patri tuo qui est in abscondito: et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (1).

19. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi aerugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur.

20. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo: ubi neque aerugo, neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur.

21. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.

22. Lucerna corporis tui est oculus tuus: si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.

23. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosus erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebrae sunt, ipsae tenebrae quante erunt!

24. Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, et alterum diliget: aut unum sustinebit, et alterum contemnet. Non potest Deo servire et mammonae.

(1) En los tres versos 4, 6 y 18 dice el griego *reddet tibi in manifesto*.
(2) S. Lucas en el capítulo xi. repite la oracion dominical, con la diferencia de que la palabra griega que propiamente significa *crastinum*, se tradujo en S. Mateo *super substantialem*, y en S. Lucas *quotidianam*: esta palabra ha permanecido en el uso diario de esta oracion, y se contiene en la significacion de *crastinum*, pues es pedir cada dia el pan que diariamente se necesita.

25. Ideo dico vobis ne solliciti sitis animae vestrae quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini: nonne anima plus est quam esca, et corpus plus quam vestimentum?

26. Respicite volatilia caeli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: et Pater vester caelestis pascit illa: nonne vos magis pluris estis illis!

27. Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum.

28. Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo cresunt: non laborant, neque nent.

29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooptertus est sicut unum ex istis.

30. Si autem fenum agri quod hodie est, et eras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos modicae fidei!

31. Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?

32. (Haec enim omnia gentes inquirunt): scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.

33. Quaerite ergo primum regnum Dei, et iustitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis.

34. Nolite ergo solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi: sufficit diei malitia sua.

CAPITULO VII.

Tercera parte del sermón de Jesús en el monte.

S. Mateo, VII. 1. y siguientes.

1. Nolite judicare, ut non judicemini.

2. In quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini: et in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

3. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides?

4. Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eijciam festucam de oculo tuo: et ecce trabs est in oculo tuo?

5. Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.

6. Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas: pedibus suis, et conversi dirumpant vos.

7. Petite, et dabitur vobis: quae-rite, et invenietis: pulsate, et aperietur vobis.

8. Omnis qui petit, accipit, et qui

S. Lucas, VI. 37. y siguientes.

37. Nolite iudicare, et non iudicabimini: nolite condemnare, et non condemnabimini: dimitte, et dimitte.

38. Date, et dabitur vobis: mensuram bonam, et confortam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum vestrum: eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.

39. Dicebat autem illis et similitudinem: Numquid potest caecus caecum ducere? nonne ambo in foveam cadunt?

40. Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis e-rit, si sit sicut magister ejus.

41. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: trabem autem quae in oculo tuo est, non consideras?

42. Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eijciam festu-

Sermónis Christi in monte par-
tertia.

quaerit, invenit, et pulsanti aperie-

9. Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suum panem, numquid lapidem porriget ei?

10. Aut si piscem petierit, numquid serpentem porriget ei?

11. Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater vester, qui in caelis est, dabit bona petentibus se?

12. Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis: haec est enim lex et prophetiae.

13. Intrate per angustam portam, quia lata porta, et spatiosa via est, quae ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam.

14. Quam angusta porta, et arcta via est, quae ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam!

15. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

16. A fructibus eorum cognoscetis eos: numquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?

17. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit.

18. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere.

19. Omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur, et in ignem mittetur.

20. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

21. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intravit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum.

22. Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo daemonia eiecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus?

23. Et tunc confitebor illis: Quia nunquam novi vos: discedite a me, qui operamini iniquitatem.

24. Omnis ergo qui audit verba mea haec et facit ea, assimilabitur viro sapienti qui aedificavit domum suam supra petram.

25. Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit: fundata enim erat super petram.

cam de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabem non videns? hypocrita, eijce perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui.

Continúa nas abajo.

S. Lucas, VI.

43. Non est enim arbor bona, quae facit fructus malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum.

44. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam.

45. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro profert malum: ex abundantia enim cordis os loquitur.

46. Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quae dico?

47. Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis cui similis sit:

48. Similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, et potest fundamentum super petram: inundatione autem facta, illius domus non movetur, et non potuit eam movere, fundata enim erat super petram.

49. Qui autem audit et non facit, similis est homini aedificanti domum suam super terram sine fundamento: in quam illisus est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

Continúa en el capítulo IX.

26. Et omnis qui audit verba mea haec, et non facit ea, similis erit viro stulto, qui aedificavit domum suam super arenaam.

27. Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina illius magna.

28. Et factum est, cum consummasset Jesus verba haec, admirabantur turbae super doctrina ejus.

29. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, et non sicut scribae eorum et pharisaei.

CAPITULO VIII.

Curacion de un leproso.

S. Mateo, VIII. 1.-4.

1. Cum autem descendisset de monte, secutae sunt eum turbae multae:

2. Et ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare.

3. Et extendens Jesus manum, tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra ejus.

4. Et ait illi Jesus: Vide, nemini dixeris, sed vade, ostende te sacerdoti, et offer munus quod praecepit Moyses in testimonium illis (1).

(1) Como hemos visto, Mr. Arnaldo confunde al leproso que según S. Mateo, fue curado despues del sermón en el monte, con aquel de que hablan S. Marcos y S. Lucas, que como afirma el segundo, fue curado mucho antes de dicho sermón.

XLV.
Leprosi ma-
datio.

CAPITULO IX.

Curacion del criado del centurion.

S. Mateo, VIII. 5.-13.

5. Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum centurio, rogans eum.

6. Et dicens: Domine: puer meus jacet in domo paralyticus et male torquetur.

7. Et ait illi Jesus: Ego veniam, et curabo eum.

8. Et respondens centurio, ait: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus.

9. Nam et ego homo sum sub preces: et dico huic: Vade, et vadit, et alii: Veni, et venit: et servo meo, fac hoc, et facit.

10. Audiens autem Jesus miratus est: cum jam non longe esset a domo, et sequentibus se dixit: Amen, misit ad eum centurio amicos, di-

S. Lucas, VII. 1.-10.

1. Cum autem implesset omnia verba sua in auros plebis, intravit Capharnaum.

2. Centurionis autem cujusdam servus male habens, erat moriturus: qui illi erat pretiosus.

3. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judaeorum, rogans eum ut veniret, et salvaret servum ejus.

4. At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicite, dicens:

5. Diligit enim gentem nostram, milites, et dico huic: Vade, et vadit, et alii: Veni, et venit: et servo meo, fac hoc, et facit.

6. Jesus autem ibat cum illis: et misit ad eum centurio amicos, di-

XLVII.
Centurioni
servus sana-
tus.

dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel.

11. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente et Occidente venient, et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob, in regno caelorum.

12. Filii autem regni ejicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, et stridor dentium.

13. Et dixit Jesus centurioni: Vade; et sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora (1).

Continúa en el capítulo X. de la segunda parte.

10. Et reversi, qui missi fuerant, domum, invenerunt servum, qui languerat, sanum (1).

(1) Es evidente que la curacion del criado paralítico del centurion es un mismo hecho referido por S. Mateo y S. Lucas. La diferencia que se nota entre la palabra *accessit* del primero, y *misit* del segundo, se concilia con la palabra *rogans*, comun á ambos Evangelistas; porque S. Lucas no dice *misit*, sino *rogans*, y así el era el que pedia por la boca de los que habia enviado, y el se acerca á Jesus en la persona de los que de su parte fueron á verle. Se observa una cosa semejante en la pretension que hicieron los hijos del Zebodeo por boca de su madre, que segun S. Mateo, se acerca con ellos y pide por ellos; *accessit petens*; y segun S. Marcos, ellos son los que se acercan y piden: *accedunt*.....*dicentes*.

CAPITULO X.

Resurreccion del hijo de la viuda de Naim.

S. Lucas, VII. 11.-18.

11. Er factum est deinceps ibat in civitatem quae vocatur Naim: et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa.

12. Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae, et haec vidua erat: et turba civitatis multa cum illa.

13. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.

14. Et accessit, et tetigit loculum (hi autem qui portabant, steterunt), et ait: Adulescens, tibi dico: Surge.

15. Et recedit qui erat mortuus, et coepit loqui: et dedit illum matri suae.

16. Accepit autem omnes timor, et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis: et quia Deus visitavit plebem suam.

17. Et exiit hic sermo in universam Judaeam de eo, et in omnem circa regionem,

18. Et nuntiaverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his.

XLVII.
Filius viduae
resuscitatus.

CAPITULO XI.

El Bautista envia dos de sus discipulos á Jesus. Discurso de Jesus sobre S. Juan.

S. Mateo, XI. 2.-19.

2. JOANNES autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis,

3. Ait illi: Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

4. Et respondens Jesus, ait illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis:

5. Caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur:

6. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.

7. Illis autem abeuntibus, coepit Jesus dicere ad turbas de Joanne: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?

8. Sed quid existis videre? hominem mollihus vestitum? ecce qui mollihus vestiuntur, in domibus regum sunt.

9. Sed quid existis videre? prophetam? etiam dico vobis, et plusquam prophetam.

10. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te.

11. Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista: qui autem minor est in regno caelorum, major est illo.

12. A diebus autem Joannis Baptistae usque nunc, regnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud.

13. Omnes enim prophetae et lex ter natos mulierum prophetae Joanne usque ad Joannem prophetaverunt: ne Baptista nemo est: qui autem minor est in regno Dei, major est illo.

14. Et si vultis recipere, ipse est Elias, qui venturus est.

15. Qui habet aures audiendi, audiat.

16. Cui autem similem aestimabo generationem istam? similis est iis pueris sedentibus in foro, qui clamantes cosequalibus,

17. Dicunt: Cecinimus vobis, et

S. Lucas, VII. 19.-35.

19. Er convocavit duos de discipulis suis Joannes, et misit ad Jesus, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

20. Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Joannes Baptista misit nos ad te dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

21. In ipsa autem hora, multos curavit a languoribus et plagis et spiritibus malis, et caecis multis donavit visum.

22. Et respondens, dixit illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis: Quia caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur:

23. Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.

24. Et cum discessissent nuntii Joannis, coepit de Joanne dicere ad turbas: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?

25. Sed quid existis videre? hominem mollihus vestimentis indutum? ecce qui in veste pretiosa sunt et de ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te.

26. Sed quid existis videre? prophetam? utique dico vobis, et plusquam prophetam.

27. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te.

28. Dico enim vobis: Major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est: qui autem minor est in regno Dei, major est illo.

29. Et omnis populus audiens, et publicani, justificaverunt Deum, baptizati baptismi Joannis.

30. Pharisei autem et legispebiteri consilium Dei spreverunt in se metipsis, non baptizati ab eo.

31. Ait autem Dominus: Cui er-

similes dicam homines generatio-

XLVIII.
Legati Joannis ad Christum. Sermo Christi de Joanne.

non saltastis: lamentavimus, et non planxistis,
18. Venit enim Joannes neque manducans neque bibens, et dicitis: Daemonium habet.

19. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce homo vorax, et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Et justificata est sapientia a filiis suis (1).

Continúa en el capítulo siguiente. 34. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator et bibens vinum, amicis publicanorum et peccatorum.

35. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis (1).

Continúa en el capítulo XIII.

(1) El paralelo del texto de S. Lucas hace que aquí se ponga el del cap. xi. de S. Mateo.

CAPITULO XII.

Discurso de Jesucristo sobre la incredulidad de los Judíos.

S. Mateo XI. 20. y siguientes.

20. Tunc coepit exprobrare civitatibus, in quibus factae sunt plurimae virtutes ejus, quia non egissent poenitentiam.

21. Vae tibi, Corozain: vae tibi, Bethsaida: quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent.

22. Verumtamen dico vobis: Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii, quam vobis.

23. Et tu, Capharnaum, numquid in caelum exaltaberis? usque in infernum descendes, quia si in Sodomis factae fuissent virtutes quae factae sunt in te, forte mansisset usque in hanc diem.

24. Verumtamen dico vobis, quia terrae Sodomorum remissius erit in die judicii quam tibi.

25. In illo tempore, respondens Jesus dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine caeli et terrae, quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.

26. Ita, Pater: quoniam sic fuit placitum ante te.

27. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo: et nemo novit Filium, nisi Pater: neque Patrem qui novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare.

28. Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.

29. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et humilis corde: et invenietis requiem animabus vestris.

30. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (1).

Continúa en el capítulo II.

(1) Mr. Toynard separa los vv. 20-24 de los vv. 25-30; remitiendo los primeros á la continuación del párrafo LXII. y los otros á la del LXIV. Pero como los once naturalmente siguen al párrafo antecedente del cual son una consecuencia, por eso

Sermo Christi de Judaeorum incredulitate.

CAPITULO XIII.

Peccadora que se arroja á los pies de Jesus en la casa de Simon el fariseo.

S. Lucas, VII. 36. y siguientes.

36. ROGABAT autem illum quidam de pharisaeis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisaei, discubuit.

37. Et ecce mulier quae erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubisset in domo pharisaei, attulit alabastrum unguenti.

38. Et stans retro secus pedes ejus, lacrymis coepit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat.

39. Videns autem pharisaeus, qui vocaverat eum, ait intra se, dicens: Hic, si esset propheta, sciret utique quae et qualis est mulier quae tangit eum: quia peccatrix est.

40. Et respondens Jesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic.

41. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta.

42. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrique: quis ergo eum plus diligit?

43. Respondens Simon dixit: Estimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte judicasti.

44. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lacrymis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit.

45. Osculum mihi non dedisti: haec autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos.

46. Oleo caput meum non unxisti: haec autem unguento unxit pedes meos.

47. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus dimittur, minus diligit.

48. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata.

49. Et cooperunt qui simul accubebant, dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata dimittit?

50. Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit, vade in pace.

S. Lucas VIII. 1.-3.

1. Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per civitates et castrum, praedicans et evangelizans regnum Dei, et duodecim cum illo,

2. Et mulieres aliquae, quae erant curatae a spiritibus malignis, et infirmitatibus: Maria quae vocatur Magdalene, de qua septem daemonia exierant:

3. Et Joanna uxor Chusae procuratoris Herodis, et Susanna, et aliae multae, quae ministrabant ei de facultatibus suis.

Continúa en el capítulo XVII.

See calceo aquí. Mr. Arnoldo pone también en este lugar el texto de S. Lucas, desde el v. 13 hasta el 15 del cap. xi. que contiene las mismas reprensiones contra Corozain, Bethsaida y Cafarnaum; mas estas son rasgos que pueden hallarse repetidos en distintas ocasiones; y el paralelo de los textos no nos permite colocar aquí el de S. Lucas.

XLIX.
Peccatrix ad pedes Christi

CAPITULO XIV.

Curacion de un endemoniado, y blasfemias de los fariseos.

L.
Daemonia-
cus liberatus.
Pharisaeo-
rum blasphemiae.

S. Mateo. XII. 22-37.

22. Tunc oblatu est ei daem-
nium habens, caecus et mutus (1).
et curavit eum, ita ut loqueretur et
videret.23. Et stupebant omnes turbae, et
dicebant: Numquid hic est filius Da-
vid?24. Pharisaei autem audientes, di-
xerunt: Hic non eiecit daemones,
nisi in Beelzebub principe daemo-
niorum.25. Jesus autem sciens cogitatio-
nes eorum, dixit eis: Omne regnum
divisum contra se, desolabitur, et
omnis civitas vel domus divisa con-
tra se, non stabit.26. Et si Satanas Satanam eiecit,
adversus se divisus est: quomodo ergo
stabit regnum ejus?27. Et si ego in Beelzebub eji-
cio daemones, filii vestri in quo eji-
ciant? Ideo ipsi iudices vestri erunt.28. Si autem ego in Spiritu Dei
eiecio daemones, igitur pervenit in
vos regnum Dei.29. Aut quomodo potest quisquam
intrare in domum fortis, et vasa ejus
diripere, nisi prius alligerit for-
tem, et tunc domum illius diripiet?30. Qui non est mecum, contra me
est, et qui non congregat mecum,
spargit.31. Ideo dico vobis: Omne pec-
catum et blasphemia remittetur ho-
minibus: spiritus autem blasphemiae
non remittetur.32. Et quicumque dixerit verbum
contra Filium hominis, remittetur
ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque
in hoc saeculo, neque in futuro.(1) Mr. Arnoldo confunde al endemoniado ciego y mudo de S. Mateo, con el
mudo de que habla S. Lucas en el cap. xi. v. 14; y como la curacion de este dño
lugar a que se dijese blasfemias semejantes a las profecidas en esa vez, supone
que aquellas de que hace mencion S. Lucas, son las mismas que refieren S. Mateo
y S. Marcos; pero el enlace de los textos de estos evangelistas indica que las blas-
femias se dijeron en dos distintas ocasiones, y que el endemoniado de que habla S.
Lucas es diferente del que menciona S. Mateo.(2) El paralelo del cap. viii de S. Lucas con los capitulos iv y v. de S. Már-
cos nos obliga a volver a tomar aqui el fin del cap. iii. de este evangelista, y a con-
cluir el xii. de S. Mateo.

S. Marcos. III. 20-30.

20. Et veniunt ad domum, et con-
venit iterum turba, ita ut non pos-
sent neque panem manducare.21. Et cum audissent sui, exierunt
tenere: dicebant enim: Quoniam in
furorem versus est.22. Et scribae qui ab Jerosolymis
descenderant, dicebant: Quoniam
Beelzebub habet, et quia in princi-
pe daemoniorum eiecit daemonia.23. Et convocatis eis, in parabolis
dicebat illis: Quomodo potest Sata-
nas Satanam eiecerit?24. Et si regnum in se dividatur,
non potest regnum illud stare.25. Et si domus super semetipsam
disperitatur, non potest illa stare.26. Et si Satanas consurrexerit in
semetipsum, disperitus est, et non
poterit stare, sed finem habet.27. Nemo potest vasa fortis ingres-
sus in domum diripere, nisi prius
fortem alliget, et tunc domum ejus
diripiet.28. Amen dico vobis, quoniam o-
mnia dimittentur filiis hominum pec-
cata et blasphemiae quibus blasphemavit.29. Qui autem blasphemaverit in
Spiritum Sanctum, non habebit rem-
issionem in aeternum, sed reus erit
aeterni delicti.30. Quoniam dicebant: Spiritum
immundum habet (2).

Continúa en el capítulo XVI.

S. Mateo, XII.

33. Aut facite arborem bonam, et fructum ejus bonum, aut facite
arborem malam, et fructum ejus malum: siquidem ex fructu arbor
agnoscitur.34. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis ma-
li? ex abundantia enim cordis os loquitur.35. Bonus homo de bono thesauro profert bona, et malus homo de
malo thesauro profert mala.36. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locu-
ti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.37. Ex verbis enim tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemna-
beris (1).

(1) Veaase la nota de la pág. 52.

CAPITULO XV.

Discurso de Jesucristo sobre la incredulidad de los Judios.

S. Mateo. XII. 38-45.

38. Tunc responderunt ei quidam de scribis et pharisaeis, dicentes:
Magister, volumus a te signum videre.39. Qui respondens ait illis: Generatio mala et adultera signum
quaerit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jonae prophetae.40. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus no-
ctibus, sic erit Filius hominis in corde terrae tribus diebus et tribus
noctibus.41. Viri Ninivitae surgent in judicio cum generatione ista, et condemna-
bunt eam: quia poenitentiam egerunt in praedicatione Jonae, et ecce
plus quam Jonas hic.42. Regina Austri surget in judicio cum generatione ista, et con-
demnabit eam: quia venit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis,
et ecce plus quam Salomon hic (1).43. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per
loca arida, quaerens requiem, et non invenit.44. Tunc dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Et veniens
invenit eam vacantem, scopis mundatam, et ornataam.45. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores
se, et intrantes habitant ibi, et fiunt novissima hominis illius pejora
prioribus. Sic erit et generationi huic pessimae (2).(1) Mr. Arnoldo pone aqui el texte del cap. xi. de S. Lucas desde el v. 29 has-
ta el 36, que en efecto contiene las mismas reprehensiones hechas a los Judios, que
pueden haberse referido dos veces y en dos ocasiones diferentes.(2) Mr. Arnoldo coloca en este lugar el texto del cap. xi. de S. Lucas, desde
el v. 24 hasta el 26, en que ciertamente se halla una comparacion semejante a es-
ta. Pero ademas de que pudo haberse usado dos veces, yo me veo en la precision
de distinguirles por seguir el orden que resulta del paralelo de los textos de S.
Marcos y S. Lucas.LI.
Sermo Chri-
sti de Judaeo-
rum incredu-
litate.

auribus graviter audierunt, et oculos suos clauderunt: ne quando viderentur: et auribus autem intelligunt, et corde intelligent, et convertantur, et sanem eos.

16. Vestri autem beati oculi, quia vident, et aures vestrae, quia audiunt.

17. Amen quippe dico vobis, quia multi prophetae et iusti cupierunt videre quae videtis, et non viderunt, et audire quae auditis, et non audiverunt.

18. Vos ergo audite parabolam seminantis.

S. Mateo, XIII.

19. Omnis qui audit verbum regni, et non intelligit, venit malus, et rapit quod seminatum est in corde eius: hic est qui secus viam seminatus est.

20. Qui autem super petrosam seminatus est, hic est qui verbum audit, et continuo cum gaudio accipit illud.

21. Non habet autem in se radicem, sed est temporalis: facta autem tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizatur.

22. Qui autem seminatus est in spinis, hic est qui verbum audit, et sollicitudo seculi istius, et fallacia divitiarum suffocant verbum, et sine fructu efficitur.

23. Qui vero in terram bonam seminatus est, hic est qui audit verbum, et intelligit, et fructum afferit, et facit aliud quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud vero trigagesimum.

24. Aliam parabolam proposuit illis, dicens: Simile factum est regnum caelorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo.

25. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, et superseminavit zizania in medio tritici-

CONCORDANCIA

tur verbum, et cum audierit, confestim venit Satanas, et auferit verbum quod seminatum est in cordibus eorum.

16. Et hi sunt similes, qui super petrosam seminantur: qui cum audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud.

17. Et non habent radicem in se, sed tempore tribulatione et persecutione propter verbum, et confestim scandalizantur.

18. Et alii sunt qui in spinis seminantur: hi sunt qui verbum audiunt,

16. Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subtus lectum ponit, sed supra candellabrum ponit, ut intrantes videant lumen.

17. Non est enim occultatum, quod non manifestetur, nec absconditum quod non cognoscatur, et in palam veniat.

18. Videte ergo quomodo audiatis. Qui enim habet, dabitur illi, et quicunque non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab

illo.

Continúa en el capítulo precedente.

19. Et aerumnæ seculi, et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ, introeunt suffocant verbum, et sine fructu efficitur.

20. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum, et suscipiunt et fructificant unum triginta, unum sexaginta, et unum centum.

21. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub medio ponatur, aut sub lecto? nonne ut super candellabrum ponatur?

22. Non est enim aliquid absconditum, quod non manifestetur: nec factum est occultatum, sed ut in palam veniat.

23. Si quis habet aures audiendi, audiat.

24. Et dicebat illis: Videte quid audiat: in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, et adjicietur vobis.

25. Qui enim habet, dabitur illi, et qui non habet, etiam quod habet, auferetur ab eo.

26. Et dicebat: Sic est regnum cælorum, quemadmodum si homo jaceret sementem in terram.

DE LOS SANTOS EVANGELIOS.

ei, et abit.

26. Cum autem crevisset herba, et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania.

27. Accedentes autem servi patrisfamilias, dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania?

28. Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis, imus, et colligimus ea?

29. Et ait: Non, ne forte colligentes zizania, eradicetis simul cum eis et triticum.

30. Sinite utraque crescere usque ad messem, et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, et alligatæ in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregatæ in horreum meum.

31. Aliam parabolam proposuit eis, dicens: Simile est regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo.

32. Quod minimum quidem est omnibus seminibus: cum autem creverit, majus est omnibus oleis, et fit arbor, ita ut volucres caeli veniant, et habitent in ramis ejus.

33. Aliam parabolam locutus est eis: Simile est regnum caelorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum est totum (1).

34. Haec omnia locutus est Jesus in parabolis ad turbas: et sine parabolis non loquebatur eis.

35. Ut impleverit quod dictum erat per prophetam dicentem: Aperiam in parabolis os meum, cructabo abscondita a constitutione mundi.

(1) Mr. Arnoldo pone aquí el texto del cap. xiii. de S. Lucas V 18 al 21 donde en efecto se hallan parábolas semejantes; pero acaso se propusieron dos veces.

27. Et dominat, et exurgat nocte et die, et semen germinat, et increascit dum nescit ille.

28. Ultero enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plena frumentum in spica.

29. Et cum produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis.

30. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei? aut cui parabolae comparabimus illud?

31. Sicut granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus quae sunt in terra:

32. Et cum seminatum fuerit, ascendit, et fit majus omnibus oleis, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves caeli habitare (1).

33. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire.

34. Sine parabola autem non loquebatur eis: seorsum autem discipulis suis diserebat omnia.

Continúa en el capítulo XIX.

CAPITULO XVIII.

Se explica una parábola á los discípulos, y se les proponen otras.

36. Tunc dimissis turbis, venit in domum, et accesserunt ad eum discipuli ejus, dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri.

37. Qui respondens ait illis: Qui seminat bonum semen, est Filius hominis.

38. Ager autem est mundus: bonum vero semen, hi sunt filii regni: zizania autem filii sunt nequam.

39. Inimicus autem qui seminavit ea, est diabolus: messis vero consummatio seculi est: messores autem angeli sunt.

Parabola discipulis explicata, et alius propositæ.

40. Sicut ergo colliguntur zizania, et igni comburentur: sic erit in consummatione seculi.
41. Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala, et eos qui faciunt iniquitatem:
42. Et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fetus et stridor dentium.
43. Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.
44. Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo, abscondit, et prae gaudio illius vadit, et vendit universa quae habet, et emit agrum illum.
45. Iterum simile est regnum caelorum homini negotiatori, quaerenti bonas margaritas:
46. Inventa autem una pretiosa margarita, abiit, et vendidit omnia quae habuit, et emit eam.
47. Iterum simile est regnum caelorum sagenae missae in mare, et ex omni genere piscium congreganti:
48. Quam, cum impleta esset, educentes, et secus litus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt.
49. Sic erit in consummatione seculi: exibunt angeli, et separabunt malos de medio justorum,
50. Et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium.
51. Intellexistis haec omnia? Dicunt ei: Etiam.
52. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno caelorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera.
53. Et factum est, cum consummasset Jesus parabolas istas, transiit inde.

Continúa en el capítulo XXIII.

CAPITULO XIX.

Escriba que quiero seguir á Jesus, y tempestad calmada.

LIV. et LV.
Scriba volt
sequi Christi.
Tempestas a Christi
sedatur.

- S. Mateo, VIII. 18.-27. / S. Marcos IV. 35 y siguientes. / Lucas VIII. 22.-25.
18. VIDENS autem Jesus turbas multas circum se, jussit ire trans fretum.
19. Et accedens unus scriba, ait illi: Magister, sequar te quoecunque ieris.
20. Et dicit ei Jesus: Vulpes foveas habent, et volucres caeli nidosa: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinat.
21. Alius autem de puppi super cervicalibus ejus ait illi dormiens: et excitatus, Domine, permitte mecum, et dicunt illi: Ma-
35. Et ait illis in illa die, cum sero esset factum: Transeamus contra fretum.
36. Et dimittentes turbas, assumunt eum ut erat in navi: et aliae derunt.
37. Et facta est procella magna venti, et descendit mare super navem, ita ut impleteretur.
38. Et erat ipse in puppi super cervicalibus: et excitatus, Domine, permitte mecum, et dicunt illi: Ma-
22. FACTUM est autem in una die, et ipse ascendit in naviculam, et discipuli ejus, et ait ad illos: Transfretum trans stagnum. Et ascendit.
23. Et navigantibus illis, dormivit, et descendit procella venti in stagnum, et periclitabatur.
24. Accedentes autem, suscitaverunt eum dicentes: Praeceptor, et dormiens: et excitatus, Domine, permitte mecum, et dicunt illi: Ma-

- S. Mateo, VIII. primum ire, et sepellire patrem meum.
22. Jesus autem ait illi: Sequere me, et dimitte mortuos sepellire mortuos suos.
23. Et ascendente eum in naviculam, secuti sunt eum discipuli ejus.
24. Et ecce motus maris factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat.
25. Et accesserunt ad eum discipuli ejus, et suscitaverunt eum, dicentes: Domine, salva nos, perimus.
26. Et dixit eis Jesus: Quid timidi estis, modicae fidei? Tunc surgens, imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna.
27. Porro homines mirati sunt, dicentes: Quae vis et quae potentia huiusmodi estis? Quia ventis et mari imperat, et obediunt ei (1)?
- S. Marcos, IV. gister, non ad te perlinet, quia perimus?
39. Et exurgens comminatus est vento, et dixit mari: Tace, obmutescere. Et cessavit, et facta est tranquillitas magna.
40. Et ait illis: Quid timidi estis! necdum habetis fidem? Et timuerunt timore magno, et dicebant alteruterum: Quis putas, hic est, quia et ventis et mari imperat, et obediunt ei (1)?
- S. Lucas, VIII. tempestatem aquae, et cessavit, et facta est tranquillitas.
25. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt ad invicem, dicentes: Quis putas, hic est, quia et ventis et mari imperat, et obediunt ei (1)?
- Quis putas, hic est, quia et ventis et mari imperat, et obediunt ei (1)?

(1) El paralelo y enlace de los textos de S. Marcos y S. Lucas nos obliga á volver al texto del cap. viii. de S. Mateo, que se continuará en el capítulo siguiente: donde veremos en los tres evangelistas la expresión *regionem Gerasenorum* que los rana. Trayendo á este lugar el texto de S. Mateo, creí que debía comprender en el desde el V 18 al 22 que quita Mr. Arnoldo, para unirlos al texto de S. Lucas cap. ix. V 57 y siguientes.

CAPITULO XX.

Legion de demonis expellida, y puerco precipitado al mar.

- S. Mateo, VIII. 28. y siguientes. / S. Marcos, V. 1.-20. / S. Lucas, VIII. 26.-39.
28. Er eum venisset trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes daemona, de monumentis exeuntes, et clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, Jesu Fili Dei? Torquere nos?
29. Et ecce clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, Jesu Fili Dei? Torquere nos?
30. Erat autem non longe ab illis grex multorum porcorum paescens.
31. Daemones autem rogabant eum, dicentes: Si nos torquere nos? Torquere nos?
1. Et venerunt transfretum in regionem Gerasenorum.
2. Et exeuntes ei de monumentis, statim occurrit ei duo habentes daemona, de monumentis exeuntes, et clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, Jesu Fili Dei? Torquere nos?
3. Qui domitium habebat in monumentis, et tempore multo, et vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis.
4. Quoniam saepe compedibus et catenis vincitus, dirupisset catenas, et compedes comminisset, et nemo poterat eum domare.
5. Et semper die nocte in monumentis ei
26. Er navigaverunt ad regionem Gerasenorum, quae est contra Galilaeam.
27. Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam, qui habet daemona jam temporibus multis, et vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis.
28. Is, ut vidit Jesum, exclamans voce magna, dixit: Quid mihi et tibi, Jesu Fili Dei altissimi? obsecro te, ne me torques.
29. Praecipiebat enim

LVI.
Legio daemona
num ejecta.
Porci submersi.